

ดุลยภาพ ดุลยพินิจ

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมื่อเงินฝงาด

ไทยจะอยู่ได้อย่างไร

วิกฤตการณ์ตลาดหุ้นที่เชียงใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อทั่วโลก เมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา นอกจากจะแสดงถึงคุณภาพของโลกาภิวัตน์ ที่แม้แต่สหรัฐอเมริกาก็ยังด้านทานไม่ได้ ยังแสดงถึงความสำคัญของเงินในระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งเวลานี้มีขนาดที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลกไปแล้ว

ความสำคัญของเงินเป็นที่ยอมรับกันมากระยะหนึ่งแล้ว ในด้านความสำคัญที่ช่วยล่อล่อตราเงินเพื่อของประเทศคู่ค้า การระบาดของสินค้าเงินในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว ช่วยชะลอเงินเพื่อ และช่วยลดค่าครองชีพให้ผู้บริโภค

แต่ในขณะที่เดียวกันคู่แข่งของจีนก็ต้องประสบปัญหาของการปิดโรงงาน ขยายฐานการผลิต การลดการจ้างงาน แม้แต่ประเทศไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่ใช่ข้อยกเว้น

เมื่อเร็วๆ นี้ สมาคมเซรามิกส์บางลูกขึ้นมาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ถึงความเสียหายสาหัสของการแข่งขันกับจีน

นิตยสารเศรษฐกิจชื่อดังของโลก The Economist ถึงกับยอมรับว่าชะตาของถาวรลงทุน ตลาด กลยุทธ์ของบริษัท และ คนงานในนานาประเทศไม่ได้ถูกตัดดินที่อชิงตันอีกต่อไป แต่ค่อยๆ เปลี่ยนไปอยู่ที่ปักกิ่งแทน! (The Economist July 30 - August 5, 2005)

ปทบาทของเงินในวงการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมทำให้ นักเศรษฐศาสตร์ทั่วโลกต้องย้อนมาพิจารณาผลกระทบการพัฒนาใหม่

กลยุทธ์การพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่อาศัยการส่งเสริมแรงงานให้ออกจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรม หรือเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม กลยุทธ์นี้มีที่มาจากงานเขียนของ 2 นักเศรษฐศาสตร์สำคัญก็คือ Hans Singer และ Raul Prebisch เมื่อต้นทศวรรษที่ 1950 ซึ่งได้อธิบายว่าราคาเปรียบเทียบของสินค้าเกษตรกับสินค้าอุตสาหกรรมนับวันจะลดลงไปเรื่อยๆ ราคาสินค้าเกษตรมีแนวโน้มลดลงไม่ว่าจะด้วยการขยายตัวของอุปทานที่ดี การปรับปรุงพันธุ์ที่ดี การใช้ปุ๋ยที่ดี ช่วยให้ผลผลิตสินค้ามีมากขึ้นเมื่ออุปทานเพิ่มขึ้น ราคาก็ลดลง

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ราคาสินค้าเกษตรลดลงเกิดจากการที่ความต้องการสินค้าเกษตรจะลดลงเมื่อรายได้มากขึ้น

พูดง่ายๆ ว่า พอรวยขึ้นผู้บริโภคก็จะใช้เงินในการซื้อสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าเกษตรมากขึ้น เช่น ยังคงกินข้าวเท่าเดิม

แต่ใช้รายได้ที่เพิ่มขึ้นไปซื้อมือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้า และรถยนต์ เป็นต้น

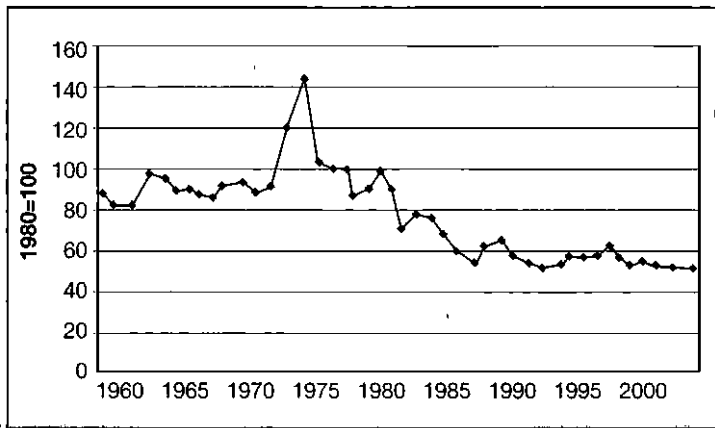
Singer และ Prebisch เรียกการขยายตัว หรือความเจริญเติบโตแบบนี้ว่า เป็นความเจริญที่สร้างความระทมทุกข์ (Immiserizing Growth)

แนวความคิดของ Singer และ Prebisch เป็นที่มาของกลยุทธ์สู่อุตสาหกรรมมากกว่าครึ่งศตวรรษ แต่เมื่อเงินเข้าสู่ตลาดโลก ปากฎการณ์นี้ก็เริ่มไม่เป็นจริงอีกต่อไป

รูปที่ 1 แสดงถึงราคาเปรียบเทียบระหว่างสินค้าอุตสาหกรรมกับสินค้าเกษตรกรรม แนวความคิดของ Singer และ Prebisch ดูเหมือนจะเป็นจริงในช่วง ค.ศ.1960-1975 ดังจะเห็นได้ว่าราคาสินค้าอุตสาหกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเกษตรกรรมแล้วมีทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่หลังจากนั้นก็เริ่มแนวโน้มลดลงโดยตลอด (ดังภาพประกอบ)

ปรากฏการณ์ที่ราคาสินค้าอุตสาหกรรมลดลงเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการลดลงของอัตราเงินเฟ้อ ช่วงสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่แล้วนับว่าเป็นช่วงเวลาของเฟ้อ แต่พอเริ่มศตวรรษใหม่ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคอุตสาหกรรมก็ค่อยๆ ลดลง

การศึกษาของนักวิชาการอังกฤษโดยพิจารณาสินค้า 151 ชนิดที่สหภาพยุโรปนำเข้าพบว่า กลุ่มสินค้าที่อายุนำเข้าจากจีนจะเป็นกลุ่มสินค้าที่มีราคาลดลงมากที่สุด

รูปที่ 1 ราคาสินค้าเปรียบเทียบระหว่างสินค้าอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรม ระหว่างปี ค.ศ.1960-2004 ที่มา : สร้างจากฐานข้อมูลของ UNCTAD (Kaplinsky, 2007)

ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นกลุ่มของสินค้าที่จีนแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันคือสินค้าที่ใช้แรงงานมาก ในขณะที่เดียวกันราคาสินค้าโภคภัณฑ์หรือสินค้าที่เป็นวัตถุดิบ เช่น เหล็ก แร่ธาตุ ถ่านหิน ต่างพากันสูงขึ้น เพราะจีนมีความต้องการสูงมาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จีนมีคุณภาพที่เปลี่ยนแปลงราคาในตลาดโลกได้ เป็นอำนาจของประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่เคยมีประเทศไหนทำได้มาก่อนและเป็นคุณภาพแบบพลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน!!

นี่ยังไม่นับเจ้ามังกรน้อยคือประเทศเวียดนามที่กำลังไล่ตามหลังจีน ในค่าแรงต่ำที่ใกล้เคียงกับมณฑลที่ไม่ติดทะเลของจีน แต่มีความได้เปรียบที่มีฝั่งทะเล ก็คือช่องทางส่งออกที่ดีกว่า

แล้วประเทศไทยจะอยู่ต่อไปอย่างไร?

การต่อสู้กับจีนในตลาดที่ราคาสินค้าลดลงตลอดเวลาก็คือการเขียดเนื้อเดือนหนึ่งเราลงไปทุกวัน

กลยุทธ์ที่จะใช้ได้ในโลกาภิวัตน์ที่ไทยต้องแข่งขันกับมังกรใหญ่มังกรน้อยก็มีอยู่ 2-3 ทางเลือก

กลยุทธ์แรก เป็นทางเลือกของการสร้างนวัตกรรมใหม่ ความคิดใหม่ๆ ดีไซน์ใหม่ จะมีความสัมฤทธิ์ผลในด้านนี้ อย่างไรก็ตามก็ต้องไปดูผลเชิงพาณิชย์ของโครงการวิจัยประเภทนวัตกรรมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนโครงการด้านดีไซน์ เช่น บางกอกเมืองแฟชั่น ซึ่งเป็นโครงการที่พื้นฐานไปแล้ว เหตุผลคงไม่ใช่ที่ว่าเป็นความคิดที่ไม่ดี แต่น่าจะเป็นวิธีการจัดการที่ไม่คุ้มทุนมากกว่า

กลยุทธ์ต่อไป ก็คงต้องพยายามเข้าไปในห่วงโซ่การผลิตของจีนหรือกลยุทธ์ทะยานไปกับมังกรแต่เป็นกลยุทธ์ที่ไม่ง่ายนัก และมักจะใช้ได้กับบางอุตสาหกรรมเท่านั้น เช่น ยานยนต์

อีกกลยุทธ์หนึ่ง ก็ต้องหาอุตสาหกรรมที่เรามีศักยภาพที่คนอื่นไม่มี (ที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่ามีศักยภาพในการสร้างค่าเช่าทางเศรษฐกิจ) ยกตัวอย่างง่าย ๆ ก็คือ การท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็มีดีของตน

ที่สำคัญก็คือ การทะยานไปกับมังกร เราจะมีแค่กลยุทธ์อุตสาหกรรม กลยุทธ์ด้านการค้า การท่องเที่ยวอย่างเดียวไม่ได้ เราต้องมีบุคลากรที่เข้าใจจีน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ควรจะต้องมีการให้ทุนอาจารย์และนักศึกษาไทยไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชั้นนำของจีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ก็ต้องเริ่มมีแผนงานวิจัยเกี่ยวกับจีน เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ส่วนราชการก็ต้องมี China Team เราจะทำตัวเป็นมนุษย์ประเภทมิเห็นโลงศพมีหล่นน้ำตาต่อไซ่อีกไม่ได้ ที่จริงสถานการณ์ตอนนี้ของเรา สับแหล่ก็มาเคาะฝาโลงเรียบร้อยแล้ว

หรือว่าเราจะยอมแพ้จีนไปโดยปริยายแล้ว...